

Szent Jeromos napi találkozások 2016

(Budapest, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 2016. szeptember 30. – október 1.)

Ugrin Zsuzsanna

E-mail: ugrinzsuzsa@gmail.com

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Tolmács- és Fordítóképzője (BME TFK) és a Professzionális Fordítóirodák Szövetsége (Proford) szervezésében idén tizenkettedik alkalommal nyílt meg a Szent Jeromos napi találkozások című konferencia, amely rég látott létszámban vonzotta a résztvevőket a fordítószakma minden területéről.

A 2003-ban Fordítók és tolmácsok őszi konferenciája néven, a BME, a Budapesti Corvinus Egyetem és a Magyarországi Fordítóirodák Egyesülete védnöksége alatt indult konferenciasorozat célja a kezdetektől az volt, hogy közös platformot biztosítson a fordítópia és a képzőintézmények közötti párbeszéd számára. A 2013-ig minden év szeptember végén – október elején (azaz a szeptember 30-i Szent Jeromos-nap táján) megrendezett alkalmaknak felváltva volt házigazdája a BCE, a BME és az MFE. A legutóbbi két év – különféle szervezési és intézményi okok miatt - „Jeromos” nélkül telt el: e cezúra után döntött úgy a BME TFK és a Proford, hogy újjáéleszti a hagyományt, amire minden oldalról nagy igény mutatkozott.

Nyilvánvalóan a program – most bevezetett – ingyenessége is közrejátszott abban, hogy az eseményre mintegy 300-an regisztráltak, s hogy e létszámban az eddigieknél nagyobb volt a jelenlegi és volt fordító- és tolmácsszám, valamint a pályakezdő szabadúszók aránya.

A konferencia történetében újdonságot jelentett az is, hogy míg a legutóbbi időkig a program plenáris előadások sorozatából és egy vagy több kerekasztalból állt, addig az idei kiadást az egyetlen plenáris nyitóelőadás után mindkét nap délutánján panelbeszélgetések, a második nap délelőttjén pedig párhuzamosan futó szakmai műhelyek töltötték ki (két másfél órás időszámban három, majd négy workshop).

A korábbi alkalmak előadásai egy-egy meghatározott téma köré rendeződtek: pl. 2004 – „Európai Unió: egy soknyelvű közösség kommunikációs igényei”; 2007 – „Hivatás vagy életforma”; 2009 – „Válság – továbbképzés – fellendülés” stb. Az orientációt most – külön megjelölt téma nélkül – az esemény címe integrálta magába: a „módszertani konferencia” elnevezés egyértelműen jelezte, hogy a hangsúly ezúttal a fordítók oktatására, (tovább)képzésére, pályán való elindítására helyeződött.

Ennek különös aktualitást adott a tény, hogy szeptember 29-én elindult az eTransFair hároméves projekt, amely az EU által támogatott Erasmus+ programon belül, a BME Idegen Nyelvi Központja, a Bécsi Egyetem (UniVie) és a madridi Hermes Traducciones fordítóiroda együttműködésében fog hozzájárulni az innovatív, inkluzív és piacképes szakfordítóképzés megvalósításához.

Erre helyezte a hangsúlyt nyitó előadásában Juan José Arevalillo Doval, az European Union of Associations of Translation Companies (EUATC) alelnöke, s egyben a Hermes Traducciones ügyvezető igazgatója. *Cooperation schemes between the translation market and higher-education institutions from an international perspective* című előadásában a Language Industry Survey 2016 számadataival, statisztikáival alátámasztva mutatta be az aktuális európai fordítói piaci trendeket, különös figyelmet fordítva a felsőoktatás iránti elvárásokra. Ezek alapján elmondható, hogy az európai fordítóirodák – ha nem is elengedhetetlenek, de – fontosnak tartják a fordítói végzettséget. Fordítói pozícióban a forrás- és célnyelvi, valamint fordítási kompetencia fontossága messze felülmúlja az egyéb (technológiai, ill. szociális) készségeket, ám egyéb, fordítással kapcsolatos munkakörökben kifejezetten elvárják az utóbbiakat. Arevalillo – néhány európai országra vetítve – áttekintést nyújtott a fordítóipar és a felsőoktatás közötti együttműködési gyakorlatokról, amelyek gyakran uniós támogatással (Agora, EMT, EXPERT, OPTIMALE stb.) valósulnak meg, ám nagyon heterogén képet mutatnak. Végül ismertette a fordítóipar és a képzőintézmények egymás iránt támasztott igényeit, s következtetésként javasolta a fordítóhallgatók és -oktatók alaposabb megismertetését a fordítóirodai munka teljes folyamatával, valamint az intézményi szintű kapcsolatkeresést – az EUATC támogatásával.

A nyitóelőadáshoz szervesen kapcsolódott az első panelbeszélgetés („Együtt a piacon – Régi és új alapokra helyezett együttműködési formák a piac, az egyetemek és a hallgatók között”), ahol Krajcsó Zita (UniVie, Bécs) moderálásával öt magyarországi fordítóképzés oktatói (Csatár Péter, Debreceni Egyetem; Dudits András, Szegedi Tudományegyetem; Fischer Márta, BME; Eszenyi Réka, Eötvös Loránd Tudományegyetem; Sohár Anikó, Pázmány Péter Katolikus Egyetem) és a Proford képviselőjében Balázs Márta vitatta meg a téma hazai és nemzetközi aspektusait.

A program folytatása – a fenti panel címének megfelelően – három oldalról járta körül a fordítóképzést, ami az egyes panelek és műhelyek címe mellett is megjelent: „oktatóknak”, „piaci szereplőknek”, „hallgatóknak / pályakezdőknek”.

Oktatókhoz és piaci szereplőkhöz is szólt a konferencia második napjának első időszávjában az „Értékeljünk? Javítsunk? Lektoráljunk?” című szakmai műhely, amelyen mintegy 30-an vettek részt; a felkért hozzászólók Dróth Júlia (Károli Gáspár Református Egyetem), Horváth Péter Iván (PPKE), Kóbor Márta (Pécsi Tudományegyetem) és Szilágyi-Kósa Anikó (Pannon Egyetem) voltak, akik kvázi panelbeszélgetésként, 15-20 perces felszólalásokban indították el az eszmecsereket. Dróth Júlia átfogó képet adott az oktatásban alkalmazott értékelési módokról, összevetve ezeket a piac által elvárt fordítói kvalitásokkal. A képzés során jellemző analitikus, formatív értékelés szemben áll a képesítő vizsga holisztikus, szummatív ítéletével, valamint a piac analitikus és szummatív fordításértékelésével, amely immár más prioritások alapján működik. Dróth azt az igényt

fogalmazta meg, hogy a képzésben kapott értékelés minél inkább felkészítse a hallgatókat a piacra lépésre, integrálva az ott alkalmazott eljárásokat, szempontokat és technikákat. Horváth Péter Iván a fordítási szolgáltatásra vonatkozó EN-15038 szabvány alapján tekintette át a fordításellenőrzés különféle típusait, kifejtve a különbséget az egyes angol terminusok (checking, proofreading, review, revision) jelentése között, és jelezve, hogy ezek értelmezése a megbízói oldalon sem egységes. A műhely résztvevői között rövid dialógus alakult ki az egyes ellenőrzési fázisok helyes sorrendjéről, illetve a lektori szerepkör megjelenítéséről az oktatásban. Kóbor Márta hozzászólása fontos gondolattal gazdagította a műhelyt: jelezte, hogy a megbízói oldal nem tekinthető azonosnak az irodákkal, s ha a fordítások végfelhasználóinak szempontjait is figyelembe kívánjuk venni, úgy „ipari munkások” helyett (vö. „language industry”) minőségi szolgáltatást nyújtó „mesterek” képzésére kell törekedni. Végül Szilágyi-Kósa Anikó oktatói oldalról tárgyalta az értékelés-javítás folyamatát, módszereit, technikáit.

Elsősorban az oktatókat célozta a „Mindenki másképp csinálja: módszertani jógyakorlatok a tolmácsolás / a fordítás oktatásában” című műhely-páros: a felkért hozzászólók – a vezető magyarországi fordító- és tolmácsképzések oktatói – mindkét szekcióban Szabó Csilla moderálásával ismertették a gyakorlatukban legsikeresebbnek bizonyult módszereket. E beszámoló szerzője – hozzászólói minőségben – a fordítás-módszertani workshopon vett részt, ahol még Dudits András, Csátár Péter, Tóth Gabriella és Veresné Valentinyi Klára mutatott be egy-egy bevált gyakorlatot. Dudits útmutatója a fordítástechnika oktatásához, Csátár német nyelvű, „Übersetzungswerkstatt” című tankönyve, a szerző háromkörös ciklusokra építő, „anticipációs” szakfordítás-programja, Tóth gyakorlatorientált koncepciója és Valentinyi Klára komplex értékelőlapja között a párhuzamot az a törekvés jelentette, hogy a képzésből ön- és céltudatos, a szövegek sajátosságait és fordítás fázisait jól átlátó, minőségi célnyelvi szövegeket alkotó szakemberek kerüljenek ki. A hozzászólások alatt és között a műhely mintegy 60 résztvevője három csoportba tömörülve gyűjtötte össze az ehhez szükségszerűen fejlesztendő kompetenciákat: a csomagolópapír-ívekre ragasztott cédulákon az EMT-féle fordítókompetencia-modell szinte evidenciaként kezelt elemei mellett számos egyéb, főleg pszichofizikai és stratégiai jellegű készség jelent meg. Szabó Csilla konklúziója összhangban állt Arevalillo pénteki bevezetőjének gondolataival: míg a fordítási feladat szöveg szintű oktatásában régóta minőségi teljesítményt nyújtunk, addig a jövőben szem előtt kell tartani azt is, hogy a hallgatókban tudatosuljon a fordítási szolgáltatás teljes folyamata – a megbízástól a számlázásig.

A szervezők – a konferencia történetében újdonságként – kiemelt figyelmet fordítottak a hallgatóknak és pályakezdőknek szánt programokra. A szombat délelőtti műhelyek közül hármat Beták Patrícia és Wagner Veronika, a Szabadúszó Fordítók Tolmácsok Egyesülete (sz<3ft) alapítói moderáltak: ezek között a „Language Industry Monopoly – LIMO” cím alatt, két csoportban a piaci önérvényesítést gyakorolhatták az érdeklődők, valós helyzeteket szimuláló szerepjátékok segítségével. A szombat délutáni hallgatói / alumni panelbeszélgetés és az ezt követő, a Proford által szervezett állásbörze célja is a pálya elején állók támogatása, tájékoztatása volt.

A konferenciával egy időben folyt két Proford-mesterkurzus („Négyfogásos, könnyed fordítástechnológia” és „Lektorálj okosan!” címmel), amelyeken térítés ellenében vehettek részt az érdeklődők, s mire a második nap végén a résztvevőket igazoló oklevelüket kézhez kapták, számos értékes gyakorlati ismerettel gazdagodhattak. A beszámoló szerzője – fordítás- és fordítástámogatás-oktatóként – mindkét kurzusba betekintett egy-egy 90 perces előadás erejéig. A technológia oldalán Kovács László (TÉK Kft.) mutatott új, az órákra is bevezethető módszereket a különféle forrásfájl-formátumok memoQ-beli kezelésére, a lektorálásban pedig szintén annak „memoQ-os” vetületét ismertette Balázs Edit (Edimart Kft).

A konferencia – számos résztvevő egybehangzó véleménye és a szerző szerint is – rendkívül informatív és hasznos volt: üdítő sokféleséggel és dinamizmussal frissítette fel a korábbi hagyományt, közelebb hozva egymáshoz a három célcsoport tagjait, akik a közös kávézásokon és a szombati büféebéden – vagy akár a sz<3ft által szervezett szombat esti bulin – valóban kötetlenül ismerkedtek, beszélgettek, cseréltek eszmét és elérhetőséget. Az esemény így egyrészt beilleszkedett abba a trendbe, amely a fordító- és tolmácsoló intézmények és a piac közötti minél szorosabb együttműködés felé mutat, másrészt sokat tett azért, hogy a pályán elinduló, frissen végzett szakemberek bátrabban merészkedjenek a „mélyvízbe”.

A program egyik pozitívuma, a kínálat sokszínűsége jelentette egyúttal az egyetlen hátrulót is, mivel a párhuzamosan futó műhelyek, panelek, mesterkurzusok között minden választás egyben lemondás is volt egy-egy másik, egy időben zajló programról; ez azonban általános jellemzője a nagyobb konferenciáknak.

Az újraindított sorozat jövőre tervezett konferenciája – a szervezők ígérete szerint – kifejezetten az értékelés témáját fogja körüljárni; addig pedig remélhetőleg minden résztvevő elméleti és gyakorlati tevékenységében hasznosulnak a „Jeromos” által elvetett gondolatmagvak.

Az eseményről további információ az alábbi honlapon olvasható: http://www.traduc-inter.bme.hu/Jeromos_2016.html